

ನಿವೇದಿತಾ

(ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತ ಜೀವನ ಚರಿತ್ರೆ)

ಸ್ವಾಮಿ ಸೋಮನಾಥಾನಂದ

ಮೈಸೂರು ಶ್ರೀರಾಮಕೃಷ್ಣ ಆಶ್ರಮದ ಪ್ರಕಾಶನ ವಿಭಾಗವು ಪ್ರಕಟಿಸಿದ 'ನಿವೇದಿತಾ - ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತ ಜೀವನಚರಿತ್ರೆ'ಯನ್ನಲ್ಲಿ ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಚಿತ್ರಸಮೇತ ನೀಡುತ್ತಿದ್ದೇವೆ (ಮೂಲಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಗಳಿಲ್ಲ). ಸೋದರಿ ನಿವೇದಿತಾ ಜೀವನದುದ್ದಕ್ಕೂ ನಿಬಿಡವಾಗಿರುವ ಘಟನೆಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವ ಪ್ರಮುಖ ಅಂಶಗಳನ್ನೂ ಬಿಡದೆ, ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾದರೂ ಆಪ್ತಾಯಮಾನವಾಗುವಂತೆ ಈ ಕೃತಿ ಮೂಡಿಬಂದಿದೆ. ಹೊಸದಾಗಿ ನಿವೇದಿತಾ ಜೀವನವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬಯಸುವವರಿಗೆ ಇದು ಉಪಯುಕ್ತವಾಗುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ.

ಪ್ರಖ್ಯಾತ ಕಲಾವಿದರಾದ ಅವನೀಂದ್ರನಾಥ ಠಾಕೂರರು ಸೋದರಿ ನಿವೇದಿತೆಯ ವ್ಯಕ್ತಿಚಿತ್ರವನ್ನು ಒಂದು ಸಣ್ಣ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ನೀಡಿರುವರು. ಇದನ್ನು ಓದಿದರೆ ಅವರ ಲೇಖನ ಕುಂಚದಷ್ಟೇ ಸುಂದರವಾದ ಚಿತ್ರವನ್ನು ನಮ್ಮ ಕಣ್ಣೆದುರಿಗೆ ನಿಲ್ಲುವಂತೆ ಮಾಡುವುದು:

“ಎಂತಹ ಪವಿತ್ರ ಶೀಲ ಸೋದರಿ ನಿವೇದಿತೆಯದು! ನಾನು ಮೊದಲು ಆಕೆಯನ್ನು ಕಂಡದ್ದು ಅಮೆರಿಕನ್ ಕೌನ್ಸಿಲ್ ಭವನದಲ್ಲಿ,

ಓಕಾಕುರನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟ ಔತಣಕೂಟದಲ್ಲಿ. ಆಕೆಯನ್ನು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಆಹ್ವಾನಿಸಿದ್ದರು. ಅವಳು ಕಾಲಿನ ತನಕ ಬರುವ ಶ್ವೇತ ವಸನವನ್ನು ಧರಿಸಿದ್ದಳು. ಕೊರಳಿನಲ್ಲಿ ರುದ್ರಾಕ್ಷಿಯ ಮಾಲೆಯನ್ನು ಧರಿಸಿದ್ದಳು. ಶ್ವೇತ ಅಮೃತಶಿಲೆಯಿಂದ ಕೆತ್ತಿದ ಮಹಾ ತಪಸ್ವಿನಿಯ ಮೂರ್ತಿಯಂತೆ ನನಗೆ ತೋರಿದಳು. ಆಕೆಯ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ಬಣ್ಣಿಸಲು ಅಸಮರ್ಥ. ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ನಾನು ಅವಳನ್ನು ಸಂದರ್ಶಿಸಿದ್ದು ಜಸ್ಟಿಸ್ ಹೋಮ್ ಉಡ್ ಭವನದ ಆರ್ಟ್ ಸೊಸೈಟಿಯ ಒಂದು ಸಭೆಯಲ್ಲಿ. ಆಕೆಯನ್ನೂ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬರಲು ಆಹ್ವಾನಿಸಿದ್ದರು. ಜನರೆಲ್ಲಾ ನೆರೆದ ಮೇಲೆ ಅವಳು ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಾಗಿ ಬಂದಳು. ಅದೊಂದು ಅಭೂತಪೂರ್ವ ಸಭೆ. ಕಲ್ಪತೆಯ ಪ್ರಖ್ಯಾತ ಮಹಿಳೆ ಮಹನೀಯರು ತಮ್ಮ ಅತ್ಯಂತ ಬೆಲೆಬಾಳುವ ಉಡಿಗೆ ತೊಡಿಗೆಗಳನ್ನು ತೊಟ್ಟು ಬಂದಿದ್ದರು. ಅಲಂಕಾರ ಮತ್ತು ಸೌಂದರ್ಯದ ಒಂದು ಸ್ಪರ್ಧೆಯೋ ಎನ್ನುವಂತೆ ಕಂಡಿತು ಸಭೆ. ಮೃದು ಮಧುರ ಸಂಗೀತದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಮಧ್ಯೆ ಮಧ್ಯೆ ಏಳುವ ತರಂಗ ಭಂಗ. ಸೋದರಿ ನಿವೇದಿತಾ ಸಭೆಗೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದಾಗ ಇನ್ನೇನು ಸಂಜೆವೆಣ್ಣು ಆವರಿಸುವುದರಲ್ಲಿದ್ದಳು. ತಾರೆಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಾಶಿಸುವ ಚಂದ್ರನಂತೆ ಕಂಡಳು ಸೋದರಿ ನಿವೇದಿತಾ ಆಗ. ಆಕೆಯ ಸರಳ ಸೌಂದರ್ಯ ಮತ್ತು ಸ್ನಿಗ್ಧ ಗಾಂಭೀರ್ಯದೊಂದಿಗೆ ಅಲ್ಲಿ ನೆರೆದಿದ್ದ ಲಾವಣ್ಯವತಿಯರೆಲ್ಲ ಮಲ್ಲನರಾಗಿ ಹೋದರು. ಹಿಂದಿನಂತೆಯೇ ಅದೇ ಶ್ವೇತವಸನ, ಕೊರಳಲ್ಲಿ ರುದ್ರಾಕ್ಷಿ ಮಾಲೆ, ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಅರ್ಧ ಹೊಂಬಣ್ಣ, ಅರ್ಧ ರಜತ ವರ್ಣದ ಕೇಶರಾಶಿ. ಅಲ್ಲಿ ನೆರೆದವರ ದೃಷ್ಟಿಯೆಲ್ಲಾ ಇವಳ ಕಡೆ ಧಾವಿಸಿದವು. ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಆಕೆ ಆಕರ್ಷಿಸಿದಳು. ಎಲ್ಲರೂ ಪಿಸು ಮಾತನಾಡತೊಡಗಿದರು. ‘ಯಾರಿರಬಹುದು ಆಕೆ?’ ಎಂದು ವುಡ್ವಾಫ್ ಬ್ರಂಟ್ ಎನ್ನುವವರು ನನ್ನನ್ನು ಕೇಳಿದರು. ನಾನು ನಿವೇದಿತಾಳನ್ನು ನೆರೆದ ಪ್ರಮುಖರಿಗೆ ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟೆ. ನೀವು ಸೌಂದರ್ಯದ ವಿಷಯವಾಗಿ ಮಾತನಾಡಬಹುದು; ಆದರೆ ನನಗೆ ನಿವೇದಿತೆಯೇ ಸೌಂದರ್ಯದ ಸೌಂದರ್ಯಕ್ಕೆ ಆದರ್ಶವಾಗಿರುವಳು. ಬಾಣನ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಬರುವ ಮಹಾಶ್ವೇತೆಯಂತೆ ಇರುವಳು ಆಕೆ. ನಾನು ಇಂತಹ ರೂಪವನ್ನು, ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ನೋಡಿರುವುದು ಅಪರೂಪ. ಆಕೆ ಲಾವಣ್ಯದ ಪರಾಕಾಷ್ಠೆಯಂತೆ ನನಗೆ ಕಂಡಳು. ಕೆಲವು ನಿಮಿಷಗಳು ಆಕೆಯೊಡನೆ ಮಾತನಾಡಿದರೆ ಸಾಕು, ಸ್ಫೂರ್ತಿ ಕಿಡಿ ನಮ್ಮ ಎದೆಯಲ್ಲಿ ಜಾಗೃತವಾಗುವುದು.”

ಮೇಲಿನ ಚಿತ್ರವನ್ನು ಕೊಟ್ಟವರು ಕವಿ ರವೀಂದ್ರನಾಥರ ಹತ್ತಿರದ ಬಂಧುಗಳಾದ ಅವನೀಂದ್ರನಾಥ ತಾಕೂರರು. ನಿವೇದಿತೆಯನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬಲ್ಲವರು. ಆಧುನಿಕ ಕಲಾಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಪ್ರಖ್ಯಾತಿಯ ಶಿಖರವನ್ನು ವಿರಿದವರು. ಇಂತಹವರ ಮೇಲೆ ಅವಳ ಪ್ರಭಾವ ಎಷ್ಟು ಮಹತ್ತರವಾಗಿತ್ತು! ಆಗಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ವಂಗ ದೇಶದಲ್ಲಿ ನಿವೇದಿತೆಯ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ನಿತ್ಯಸುಪ್ತವಾಗಿದ್ದ ತಮ್ಮ ಪ್ರತಿಭೆಯ ಅಗ್ನಿಕುಂಡವನ್ನು ಹಲವು ಮಹಿಮಾನ್ವಿತರು ಜಾಗೃತಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡರು. ಅವರು ಜೀವನದ ಹಲವು ಕಾರ್ಯಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಥಮ ದರ್ಜೆಯಲ್ಲಿರುವ ಮಹಾವ್ಯಕ್ತಿಗಳು. ರವೀಂದ್ರನಾಥರು, ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಅವನೀಂದ್ರನಾಥರು, ನಂದಲಾಲ್ ಬೋಸ್ ಇವರು ಕಲಾ ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವರು. ನಿವೇದಿತೆಯೊಡನೆ ಒಂದೇ ಕಾರ್ಯಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಕಾಲ ದುಡಿದವರು. ಅವಳಿಂದ ಪ್ರಭಾವಿತರಾದವರಲ್ಲಿ ಜೆ. ಸಿ. ಬೋಸ್, ಪಿ. ಸಿ. ರಾಯ್ ಮುಂತಾದ ಪ್ರಖ್ಯಾತ ವೈಜ್ಞಾನಿಕರಿದ್ದರು. ಇವರ ಮೇಲೆಲ್ಲಾ ತನ್ನ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಅಚ್ಚಳಿಯದಂತೆ ಬೀರಬೇಕಾದರೆ ಇದೊಂದು ಅಸಾಧಾರಣ ಚೇತನವಾಗಿರಬೇಕು. ಈ ಅಪೂರ್ವ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಭರತಖಂಡಕ್ಕೆ ತಂದ ಕೀರ್ತಿ ಸ್ವಾಮಿ ವಿವೇಕಾನಂದರದು. ತಂದದ್ದು ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ಅವಳನ್ನು ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಸಾಧನೆಯ ಗರಡಿಯಲ್ಲಿ ತರಪೇತು ಮಾಡಿ, ಪರಿಶುದ್ಧಳನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ ಭರತಖಂಡದ ಉದ್ಧಾರಕ್ಕೆ ಆಕೆಯನ್ನು ನಿವೇದಿಸಿದರು. ಅಕ್ಷರಶಃ ಈ ಹೆಸರು ಅವಳಿಗೆ ಸಲ್ಲುವುದು. ಇನ್ನು ಅವಳ ಬಾಲ್ಯ ಶೈಶವ ಪ್ರೌಢ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ನೋಡೋಣ.

ಬಾಲ್ಯ

ನೋದರಿ ನಿವೇದಿತೆಯ ಹಿಂದಿನ ಹೆಸರು ಮಾರ್ಗರೆಟ್ ಎಲಿಜಬೆತ್ ನೋಬಲ್ ಎಂದು. ಅವಳು ಅಕ್ಟೋಬರ್ ೨೮ನೇ ತೇದಿ ೧೮೬೭ರಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದಳು. ಆ ಊರಿನ ಹೆಸರು ಡಂಗೇನನ್, ಐರ್ಲ್ಯಾಂಡಿನ ಟೆರೇನಿ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿದೆ. ಅವಳು ನೋಬಲ್ ಎಂಬ ಮನೆತನಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ್ದಳು. ನೋಬಲ್ ವಂಶಸ್ಥರು ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಸ್ಕಾಟ್ ಲೆಂಡಿನಲ್ಲಿ ಇದ್ದರು. ಅನಂತರ ಸುಮಾರು ಮೂರು ಶತಮಾನಗಳ ಮೇಲೆ ಐರ್ಲೆಂಡಿಗೆ ಬಂದರು.

ಮಾರ್ಗರೆಟ್ ತಂದೆ ಮತ್ತು ತಾತಂದಿರು ಬಡತನದಲ್ಲಿದ್ದರು. ಇಂಗ್ಲಿಷರು ಐರ್ಲೆಂಡಿನವರನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ನೋಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವರು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಕ್ಕೆ ತುಂಬಾ ಹೋರಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರಿಗೆ ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿನವರಿಂದ ಯಾವ ರಕ್ಷಣೆಯೂ ಸಿಕ್ಕಲಿಲ್ಲ. ಮಾರ್ಗರೆಟ್‌ನ ಅಜ್ಜ ಜಾನ್ ನೋಬಲ್ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಚಳುವಳಿಯಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಿದ್ದರು. ಅದರಂತೆಯೇ ಅವಳ ಮನೆತನದ ಇತರರೂ ಕೂಡ.

ತಾತ ನೋಬಲ್ ಉತ್ತರ ಐರ್ಲೆಂಡಿನಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಟಿಕನ್ ಚರ್ಚಿನಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಬೋಧಕನಾಗಿದ್ದನು. ಅವನ ಪತ್ನಿ ಮಾರ್ಗರೆಟ್ ಎಲಿಜಬೆತ್ ನೀಲಾಸ್ ಎಂಬುವವಳು. ಜೀವನ ಸುಖಮಯವಾಗಿತ್ತು. ಅವನ ನಾಲ್ಕನೆಯ ಮಗ ಸ್ಯಾಮುಯಲ್ ರಿಚ್‌ಮಂಡ್ ಎಂಬುವವನು. ಅವನು ಮೇರಿ ಇಸಾಬೆಲ ಎಂಬುವವಳನ್ನು ಮದುವೆ

ಯಾದನು. ಅವರು ಡಂಗೇನನ್‌ನಲ್ಲಿ ತಂಗಿದ್ದರು. ಅಲ್ಲಿಯೇ ಅವರ ಮೊದಲ ಮಗಳು ಮಾರ್ಗರೆಟ್ ಜನ್ಮ ತಾಳಿದಳು. ಇಸಾಬೆಲ ಗರ್ಭವತಿಯಾದಾಗ ಜನನ ತುಂಬಾ ಕಷ್ಟವಾಯಿತು. ಆಗ ಅವಳು ಮಗು ಯಾವ ಆತಂಕವೂ ಇಲ್ಲದೆ ಜನಿಸಿದರೆ, ಆ ಮಗುವನ್ನು ದೇವರ ಸೇವೆಗೆ ಕೊಡುತ್ತೇನೆ ಎಂದು ಹರಕೆ ಹೊತ್ತಳು. ಮಗು ಆರೋಗ್ಯವಾಗಿ ಜನಿಸಿತು. ತನ್ನ ಮಗಳನ್ನು ದೇವರಿಗೆ ಮೀಸಲಾಗಿ ಬಿಡುವೆನು ಎಂಬುದನ್ನು ಅವಳು ಮರೆಯಲಿಲ್ಲ. ಮಗು ಬೆಳೆದು ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸವನ್ನು ಪೂರೈಸಿ ಸ್ವಾಮಿ ವಿವೇಕಾನಂದರಿಗೆ ಶಿಷ್ಯನಾಗಿ ಮೀಸಲಾದಾಗ ತಾಯಿಯು ಸಂತೋಷಪಟ್ಟಳು. ಇಂತಹ ತಾಯಂದಿರು ಅಪರೂಪ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ.

ಕೆಲವು ಕಾಲದ ಮೇಲೆ ತಂದೆತಾಯಿಗಳು ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿಗೆ ಹೋಗಿ ಮ್ಯಾಂಚೆಸ್ಟರ್‌ನಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸತೊಡಗಿದರು. ಮಾರ್ಗರೆಟ್‌ಳನ್ನು ಅಜ್ಜಿಯ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟರು. ಮುಂದೆ ಸ್ಯಾಮುಯಲ್ ಡೆವಾನ್‌ಶೈರ್‌ನಲ್ಲಿ ಇರುವ ಗ್ರೇಟ್ ಟೆರೆಂಗ್‌ನ್‌ನಲ್ಲಿ ಬೋಧಕ ವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಕೈಗೊಂಡನು. ಆಗ ತನ್ನ ಮಗಳನ್ನು ತನ್ನೊಂದಿಗೆ ಇರಲು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದನು. ಅದು ೧೮೭೬ರಲ್ಲಿ ಅಷ್ಟರ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಮಾರ್ಗರೆಟ್‌ಗೆ ಒಬ್ಬ ತಂಗಿ ಮತ್ತು ತಮ್ಮ ಜನಿಸಿದ್ದರು.

ರೆವರೆಂಡ್ ಸ್ಯಾಮುಯಲ್ ನೋಬಲ್ ಪ್ರಖ್ಯಾತ ಬೋಧಕನಾದ. ಅದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಬಡವರಿಗೆ ಅನುಕಂಪ ಪಡುವ ಸ್ವಭಾವ ಅವನದು. ಅವನಿಗೆ ಧರ್ಮ ಎಂದರೆ ಸೇವೆಯಾಗಿತ್ತು. ಅವನು ತನ್ನ ಜೀವನದ ಬಹುಕಾಲವನ್ನು ದೀನದಲಿತರ ಸೇವೆಯಲ್ಲಿ ಕಳೆಯುತ್ತಿದ್ದನು.

ಮಾರ್ಗರೆಟ್ ನೋಬಲ್ (ನಿವೇದಿತಾ) ತನ್ನ ತಂದೆಯನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ಅವಳು ಕೆಲವು ಅನಾಥ ಮನೆಗಳಿಗೆ ತಂದೆಯೊಂದಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಳು. ಕಣ್ಣಾರೆ ಅವರ ಕಷ್ಟ ದುಃಖಗಳನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಇದರಿಂದಲೇ ಅನುಕಂಪ ಪಡುವುದು ಅವಳ ಬಾಲ್ಯದ ಸ್ವಭಾವವಾಯಿತು.

ಒಂದು ಸಾರಿ ಒಬ್ಬ ಸ್ನೇಹಿತ ಇಂಡಿಯಾದಿಂದ ಬಂದಿದ್ದನು. ತಂದೆ ಆತನಿಗೆ ತನ್ನ ಮಗಳ ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿಸಿದನು. ಅವನು ಬುದ್ಧಿಶಾಲಿಯಾದ ಸುಂದರ ಮಗುವನ್ನು ಆಶೀರ್ವದಿಸಿ, 'ನೀನು ಭರತಖಂಡದಲ್ಲಿ ಸೇವೆಮಾಡುವೆ' ಎಂದು ಭವಿಷ್ಯ ನುಡಿದನು.

ನಿವೇದಿತಾ ತಂದೆಯಾದ ಸ್ಯಾಮುಯಲ್ ತನ್ನ ಮೂವತ್ತೆ ನಾಲ್ಕನೇ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಅಕಾಲಮರಣಕ್ಕೆ ತುತ್ತಾದನು. ಮನೆಯವರು ದುಃಖಕ್ಕೆ ಒಳಗಾದರು. ಮೇರಿ ನೋಬಲ್‌ಗೆ (ನಿವೇದಿತಾಳ ತಾಯಿ) ತನ್ನ ಮೂರು ಮಕ್ಕಳೊಡನೆ ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿನಲ್ಲಿ ಇರಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಮತ್ತೆ ಎಲ್ಲರೂ ಐರ್ಲೆಂಡಿಗೆ ಬಂದರು. ಮಾರ್ಗರೆಟ್ ಆಗ ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಓದುತ್ತಿದ್ದಳು.

ಅವಳು ಶಾಲೆಯ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸವನ್ನು ಪೂರೈಸಿದ ಮೇಲೆ ಹ್ಯಾಲಿಫಾಕ್ಸ್ ಕಾಲೇಜನ್ನು ಸೇರಿದಳು. ಅವಳು ಕಾಲೇಜಿನ ಹಾಸ್ಟೆಲ್‌ನಲ್ಲಿ ಇದ್ದಳು. ಅಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯಯನ, ಧ್ಯಾನ ಮತ್ತು ಆಟಗಳಿಗೆ

ಕೃಪೆ ವಾದ ಕಾಲವಿತ್ತು. ಮಾರ್ಗರೇಟ್ ತುಂಬಾ ಬುದ್ಧಿಶಾಲಿಯಾದುದರಿಂದ ತನ್ನ ಕೆಲಸವನ್ನು ಬೇಗ ಪೂರೈಸಿ, ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಓದಿ ತನ್ನ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ವಿಕಾಸಪಡಿಸಿಕೊಂಡಳು. ಅವಳಿಗೆ ತುಂಬಾ ಪ್ರಿಯವಾದದ್ದು ಸಂಗೀತ, ಕಲೆ ಮತ್ತು ಭೌತವಿಜ್ಞಾನಗಳು.

ಹ್ಯಾಲಿಫ್ಯಾಕ್ಸ್ ವಿದ್ಯಾಲಯದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಪೂರೈಸಿ ೧೮೮೪ರಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಕಿಯಾಗಿ ಕೆಲಸವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದಳು. ರೆಕ್ಸ್ ಹ್ಯಾಮಿ ನಲ್ಲಿರುವಾಗ ಅವಳಿಗೆ ಒಬ್ಬ ತರುಣ ಇಂಜಿನಿಯರ ಪರಿಚಯವಾಯಿತು. ಕೊನೆಗೆ ಆ ಸ್ನೇಹ ಪ್ರೇಮವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿತು. ಮಾರ್ಗರೇಟ್ ತಾನು ಪ್ರೇಮಿಸಿದ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ವಿವಾಹವಾಗುವುದರಲ್ಲಿದ್ದಳು. ತನ್ನ ಜೀವನದ ಆದರ್ಶಕ್ಕೆ ಅವನೊಬ್ಬ ಪ್ರಭಾವಕಾರಿಯಾದ ಸಂಗಾತಿಯಾಗಬಹುದೆಂದು ಭಾವಿಸಿದ್ದಳು. ಆದರೆ ಅವಳೊಂದು ಬಗದರೆ ವಿಧಿ ಬೇರೊಂದು ದಾರಿಗೆ ಅವಳನ್ನು ಎಳೆಯಿತು. ವಿವಾಹದ ದಿನ ನಿರ್ಧಾರವಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆಯೇ ಆಕೆ ಪ್ರೀತಿಸಿದ ವ್ಯಕ್ತಿ ಅನಿರೀಕ್ಷಿತ ರೋಗದಿಂದ ಮೃತ್ಯುವಶನಾದನು. ವೈವಾಹಿಕ ಜೀವನದ ಸುಖಸ್ವಪ್ನವನ್ನು ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದ ಮಾರ್ಗರೇಟ್‌ಳಿಗೆ ಪ್ರೇಮಿಯ ಈ ಅಕಾಲಮೃತ್ಯು ಮಹಾ ಆಘಾತವನ್ನತ್ತಿತು.

ಈಗ ಅವಳ ಮನಸ್ಸು ಮತ್ತೆ ಶಿಕ್ಷಣದ ಕಡೆ ಹರಿಯಿತು. ಮಾರ್ಗರೇಟ್‌ಗೆ ಬೋಧನೆ ಹಿತಕರವಾದ ಸ್ವಭಾವವಾಯಿತು. ಕ್ರಮೇಣ ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪ್ರಖ್ಯಾತವಾಗುತ್ತಿದ್ದ ಪ್ಯಾಸ್ಕಾಲ್‌ಜಿಯ ಬೋಧನಾಕ್ರಮ ರಂಜನೀಯವಾಗಿ ಕಂಡಿತು. ಕ್ರಮೇಣ ಈ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ರಮ ಎಲ್ಲಾ ಕಡೆಗೂ ಹರಡಿತು. ಮಾರ್ಗರೇಟ್ ಈ ವಿಧಾನವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿದಳು. ಅದೇ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಮತಿ ದಿಲಿವ್ ಎಂಬುವಳು ಲಂಡನ್ನಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ಶಾಲೆಯನ್ನು ತೆರೆದಳು. ಆಕೆಯ ಆಹ್ವಾನದ ಮೇರೆಗೆ ಮಾರ್ಗರೇಟ್ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ೧೮೯೦ರಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಕಿಯಾಗಿ ಸೇರಿಕೊಂಡಳು. ಕ್ರಮೇಣ ೧೮೯೨ರಲ್ಲಿ ತನ್ನದೇ ಆದ ಶಾಲೆಯನ್ನು ಎಂಬಲ್‌ಡನ್ನಿನಲ್ಲಿ ತೆರೆದಳು. ಅಲ್ಲಿ ಅವಳಿಗೆ ಯಾವುದು ಪ್ರಿಯವಾಗಿತ್ತೋ ಅದನ್ನು ಬೋಧಿಸಲು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಸಿಕ್ಕಿತು.

ಆಕೆ ನೋಡಲು ಗೌರವಾರ್ಥದ ತೇಜಸ್ವಿಯಾಗಿದ್ದಳು, ಸದಾ ಮಂದಹಾಸ ಮೊಗದಲ್ಲಿ ಚಿಮ್ಮುತ್ತಿತ್ತು. ಇನ್ನೊಬ್ಬರಿಗೆ ಕಲಿಸುವ ಸ್ವಭಾವ ಆಕೆಗೆ ದೈವದತ್ತವಾಗಿ ಬಂದಿತ್ತು. ತನ್ನ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಮೇಲೆ ಅದ್ಭುತ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಬೀರುತ್ತಿದ್ದಳು. ಸ್ವಲ್ಪ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೇ ಲಂಡನ್ನಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಖ್ಯಾತ ಬೋಧಕಳಾದಳು. ಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತು ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ತುಂಬ ಆಸಕ್ತಿ ಇತ್ತು ಅವಳಿಗೆ.

ಬಾಲ್ಯದಿಂದಲೂ ಕೈಸೃಧರ್ಮದ ವಾತಾವರಣದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದಿದ್ದಳು. ಅವಳ ತಂದೆ ದೊಡ್ಡ ಬೋಧಕನಾಗಿದ್ದ. ಈ ಬೋಧನೆಯ ಕಲೆ ಅವಳಲ್ಲಿ ರಕ್ತಗತವಾಗಿ ಬಂದಿತ್ತು. ಜೀಸಸ್ ಕೈಸೃನ ಮೇಲೆ ಅದ್ಭುತ ವಿಶ್ವಾಸ ಮತ್ತು ಅವನ ತತ್ವಗಳಲ್ಲಿ ತುಂಬುಶ್ರದ್ಧೆಯಿತ್ತು. ಆದರೆ ಅವಳಿಗೆ ಸುಮಾರು ಹದಿನೆಂಟು ವರುಷವಾಗುವ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಧರ್ಮವೆಂದರೆ ಬರೀ ನಂಬಿಕೆಯಲ್ಲ, ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ಬೆಳಕು ಕಾಣಬೇಕು, ಅದರಿಂದ ಶಾಂತಿ ಬರಬೇಕು; ಇದಲ್ಲದೆ ಬರೀ ಕೆಲವು

ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳನ್ನು ನಂಬಿದರೆ ಮಾತ್ರ ಸಾಲದು, ಸಿದ್ಧಾಂತ ಸ್ವಾಭಾವವಾಗಬೇಕು—ಎಂದು ಆಕೆ ಆಲೋಚಿಸತೊಡಗಿದಳು. ಸ್ವತಂತ್ರ ಆಲೋಚನಾ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಅವಳದಾಗಿತ್ತು. ಹಾಗೆ ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ಆಲೋಚನೆ ಮಾಡಲು ತಾನಿದ್ದ ಚರ್ಚಿನಲ್ಲಿ ಅವಕಾಶವಿರಲಿಲ್ಲ. ಚರ್ಚೆಗೆ ಹೋಗುವುದನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿದಳು. ಅಂದರೆ ಅವಳು ನಾಸ್ತಿಕಳಾಗಲಿಲ್ಲ, ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಒಂದು ನಂಬಿಕೆಯ ಊರುಗೋಲು ಬೇಕು. ಅದು ನಮ್ಮನ್ನು ಅನುಭವದ ಕಡೆಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಬೇಕು. ಅವಳ ಮನಸ್ಸು ಈಗ ಅಶಾಂತಿಯಿಂದ ತಾಡಿತವಾಯಿತು. ಹಳೆಯ ನಂಬಿಕೆಗಳು ಹೋದವು, ಹೊಸ ಅನುಭವ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಇದೊಂದು ತ್ರಿಶಂಕುವಿನ ಅವಸ್ಥೆ. ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರೂ ಈ ಮಾರ್ಗದ ಮೂಲಕ ಹೋಗಲೇಬೇಕಾಗಿದೆ. ಈ ಒಣ ಮಾರ್ಗ ಹೋದ ಮೇಲೆಯೇ ಸವಿಯನ್ನು ನಾವು ಕಾಣಲು ಸಾಧ್ಯ. ಇದೊಂದು ಪರ್ವ ಸಮಯ.

ಆಗಲೆ ಬುದ್ಧನ ಜೀವನ ಮತ್ತು ಅವನ ಸಂದೇಶವನ್ನು ಓದತೊಡಗಿದಳು. ಅವನ ಸಂದೇಶ ಅವಳಿಗೆ ತುಂಬಾ ಹಿಡಿಸಿತು. ಮೂರು ವರುಷಗಳ ಕಾಲ ಬೌದ್ಧಧರ್ಮದ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡತೊಡಗಿದಳು. ಇದರಿಂದ ತಾತ್ಕಾಲಿಕ ತೃಪ್ತಿ ಬಂತು. ಕೆಲವು ಹಳೆಯ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು ಹೋದವು. ಆದರೆ ಅದರ ಬದಿಯಲ್ಲೇ ಹೊಸ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು ಉದ್ಭವಿಸಿದವು. ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಯಾವಾಗ ಒಂದು ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ದಾಹ ಹುಟ್ಟುವುದೋ ಅದನ್ನು ತೃಪ್ತಿಪಡಿಸುವ ವ್ಯಕ್ತಿಯೂ ಸಿಕ್ಕುವನು. ಜೀವನದ ನಿಯಮವೇ ಇದು.

ಗುರುದರ್ಶನ

ನರೇಂದ್ರನಾಥದತ್ತ ಎಂಬುವನು ವಿಶ್ವನಾಥದತ್ತ ಮತ್ತು ಭುವನೇಶ್ವರಿ ದೇವಿ ಎಂಬ ದಂಪತಿಗಳಿಗೆ ೧೮೬೩ನೇ ಇಸವಿ ಜನವರಿ ೧೨ನೇ ತಾರೀಖಿನಲ್ಲಿ ಕಲ್ಕತ್ತೆಯಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದನು. ಅವನದು ಬಹುಮುಖದ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ. ಆಟಪಾಟಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಮುಂದೂ ಹಾಗೆಯೇ ಸಂಗೀತದಲ್ಲಿಯೂ ಮುಂದೆ, ಕಿನ್ನರಕಂಠ. ತಾನು ಬಿ.ಎ. ಪಾಸು ಮಾಡುವ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಮಹರ್ಷಿ ದೇವೇಂದ್ರನಾಥ ಠಾಕೂರರೊಡನೆ “ಮಹಾಶಯರೆ, ನೀವು ದೇವರನ್ನು ಕಂಡಿರುವಿರಾ?” ಎಂದು ಕೇಳಿದ. ಅದರಂತೆಯೇ ಹಲವರನ್ನು ಕೇಳಿದ. ಸರಿಯಾದ ಉತ್ತರ ಸಿಕ್ಕದೆ ಕೊನೆಗೆ ಶ್ರೀರಾಮಕೃಷ್ಣರ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು ತನ್ನ ದಾಹವನ್ನು ಇಂಗಿಸಿಕೊಂಡನು. ಶ್ರೀರಾಮಕೃಷ್ಣರ ಕಾಲಾನಂತರ ನರೇಂದ್ರನೇ ಸ್ವಾಮಿ ವಿವೇಕಾನಂದರಾಗಿ ಪರಿವ್ರಾಜಕರಾಗಿ ಭರತಖಂಡವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಸುತ್ತಾಡುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಯಾರೋ “ಅಮೇರಿಕಾ ದೇಶದಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವಧರ್ಮ ಸಮ್ಮೇಳನ ನಡೆಯಲಿದೆ. ನೀವು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋದರೆ ನಿಮ್ಮ ಸಂದೇಶಕ್ಕೆ ಮಾನ್ಯತೆ ದೊರಕುವುದು” ಎಂದು ಹೇಳಿದರು. ಅದರಂತೆಯೇ ೧೮೯೩ರಲ್ಲಿ ಚಿಕಾಗೋ ನಗರದಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವಧರ್ಮ ಸಮ್ಮೇಳನದಲ್ಲಿ ಮಾತನಾಡಿ ಲೋಕವಿಖ್ಯಾತರಾದರು. ವೇದಾಂತದ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ತಿಳಿಯುವಂತೆ ಹೃದಯಂಗಮವಾಗಿ ಬೋಧಿಸುತ್ತ ಅಮೆರಿಕಾ ದೇಶದಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ೧೮೯೫ರ ತನಕ ಸುತ್ತಾಡಿದರು. ೧೮೯೫ರಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಆಂಗ್ಲರ ಆಮಂತ್ರಣದ ಮೇರೆಗೆ ಲಂಡನ್ನಿಗೆ ಹೋದರು. ಅಲ್ಲಿ

ಚಿಕಾಗೋದಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಮೀಜಿ

ಹಲವು ಉಪನ್ಯಾಸಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ 'ಹಿಂದೂ ಯೋಗಿ' ಎಂದು ಖ್ಯಾತಿಯನ್ನು ಗಳಿಸಿದರು.

ಲಂಡನ್ನಿನಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಮತಿ ಇಸಾಬೆಲ್ ಮಾರ್ಗಸನ್ ಎಂಬ ಪ್ರತಿಭಾ ವಂತೆ ಇದ್ದಳು. ಈಕೆ ಮಾರ್ಗರೇಟ್‌ಗೂ ಸ್ನೇಹಿತೆಯಾಗಿದ್ದಳು. ಒಂದು ದಿನ ಇಸಾಬೆಲ್ ತನ್ನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಉಪನ್ಯಾಸ ಮಾಡ ಬೇಕೆಂದು ಸ್ವಾಮಿ ವಿವೇಕಾನಂದರಿಗೆ ಆಮಂತ್ರಣವನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿ ದಳು. ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಮಾರ್ಗರೇಟ್ ನೋಬೆಲ್ ಕೂಡ ಅಲ್ಲಿದ್ದಳು.

ಅಂದು ಭಾನುವಾರ. ಸ್ವಾಮಿ ವಿವೇಕಾನಂದರು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ಮಾತನಾಡಲು ಉಪಕ್ರಮಿಸಿದರು. ಅವರು ಕಾವಿಯ ನಿಲುವಂಗಿ ಯನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಮಾರ್ಗರೇಟ್ ಸ್ವಾಮಿ ವಿವೇಕಾನಂದರ ಪ್ರಶಾಂತ ಮುಖವನ್ನು ಕಂಡಳು. ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ವಾತಾವರಣ ಆ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಅನುರಣಿತವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಮಧ್ಯೆ ಮಧ್ಯೆ ಸ್ವಾಮಿ ವಿವೇಕಾ ನಂದರು “ಶಿವ ಶಿವ” ಎನ್ನುತ್ತಿದ್ದರು.

ಮಾರ್ಗರೇಟ್‌ಗೆ ಮೊದಲು ಅವರ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ನವೀನತೆ ಕಾಣದಿದ್ದರೂ, ಕ್ರಮೇಣ ಅವರ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಅವರ ಭಾವನೆಗಳಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿ ಕೆರಳಿತು. ಪ್ರತಿದಿನವೂ ಅವರ ಪ್ರವಚನಕ್ಕೆ ಹೋಗತೊಡಗಿದಳು. ವಿವೇಕಾನಂದರು ಹೇಳಿದುದನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಮಂಥನ ಮಾಡತೊಡಗಿದಳು. ಕ್ರಮೇಣ ಅವರ ಸಂದೇಶಕ್ಕೆ ಮನ ಸೋತಳು. ಒಂದು ದಿನ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಸ್ವಾಮಿ ವಿವೇಕಾ ನಂದರು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದರಂತೆ, “ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆ ಈಗ ಬೇಕಾಗಿರುವುದು ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ನಿಂತು ‘ದೇವರು ವಿನಃ ನನಗೆ ಏನೂ ಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ’ ಎಂದು ಹೇಳಬಲ್ಲ ಇಪ್ಪತ್ತು ಜನ ಸ್ತ್ರೀ ಪುರುಷರು. ಯಾರು ಇದಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧ ರಾಗಿದ್ದೀರಿ?” ಎಂದು. ವಿವೇಕಾನಂದರು ಮಾರ್ಗರೇಟ್‌ಗೆ ಬರೆದ

ಕಾಗದದಲ್ಲಿ “ಬಹುಜನರ ಹಿತಕ್ಕೆ ಪ್ರಪಂಚದ ಅತ್ಯಂತ ಶ್ರೇಷ್ಠ ವ್ಯಕ್ತಿ ಗಳು ತಮ್ಮನ್ನು ಬಲಿದಾನ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ನೂರಾರು ಮಂದಿ ಬುದ್ಧರು, ಅನುಕಂಪ ಮತ್ತು ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಪ್ರೇರಿತರಾದವರು ಬೇಕಾಗಿದ್ದಾರೆ!” ಎಂದು ತಿಳಿಸಿದ್ದರು. ಮತ್ತೊಂದು ದಿನ ಮಾತ ನಾಡುತ್ತಿದ್ದಾಗ “ನೀನು ಈ ಸೇವೆಗೆ ಸೇರುವುದಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧಳಾಗಿರು ವೆಯೋ” ಎಂದು ಕೇಳಿದರು. “ನಮ್ಮ ದೇಶದ ಜನರನ್ನು ಮೇಲೆ ತ್ತುವ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀಯರು ಬೇಕಾಗಿದ್ದಾರೆ. ನೀನು ಅದಕ್ಕೆ ಸಮ್ಮತಿ ಇತ್ತರೆ ಭರತಖಂಡಕ್ಕೆ ದೊಡ್ಡ ಸಹಾಯವಾಗುವುದು” ಎಂದರು. ಇದನ್ನು ಕೇಳಿದಾಗ ಅವಳಿಗೆ ಅತೀವ ಸಂತೋಷವಾಯಿತು. ಅವಳು ತನ್ನ ಜೀವನವನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸಿ ಇಂಡಿಯಾ ದೇಶಕ್ಕೆ ಬರಲು ಸಿದ್ಧಳಾದಳು.

ಮೊದಲು ವಿವೇಕಾನಂದರು ಕಲ್ಕತ್ತೆಗೆ ಬಂದರು. ಅನಂತರ ಇಂಡಿಯಾ ದೇಶದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ವಿವರಿಸಿ ಆಕೆಗೆ ಪತ್ರ ಬರೆದರು. “ಇಲ್ಲಿ ಕಷ್ಟಕಾರ್ಪಣ್ಯ ಮೂಡನಂಜಿಕೆ ಇವೆ. ಮೊದಮೊದಲು ಜನ ಅನುಮಾನದಿಂದ ನೋಡುವರು. ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿನ ಯಾವ ಸೌಕರ್ಯ ಗಳೂ ಇಲ್ಲ. ಬೇಕಾದರೆ ನೀನು ಬರಬಹುದು. ಒಂದು ವೇಳೆ ನೀನು ಹಿಂತಿರುಗಿ ಹೋದರೂ ನಾನು ನಿನ್ನನ್ನು ಈಗ ಹೇಗೆ ಪ್ರೀತಿಸು ತ್ತಿರುವೆನೋ ಹಾಗೇ ಪ್ರೀತಿಸುವೆ” ಎಂದು ಅವರು ಬರೆದರು.

ಇಂಡಿಯಾ

ಮಾರ್ಗರೇಟ್ ೧೮೯೮ ಜನವರಿ ೨೪ರಲ್ಲಿ ಇಂಡಿಯಾ ದೇಶಕ್ಕೆ ಬಂದಳು. ಸ್ವಾಮಿ ವಿವೇಕಾನಂದರು ಕಲ್ಕತ್ತೆಯ ಬಂದರಿನಲ್ಲಿ ಅವ ಳನ್ನು ಬರಮಾಡಿಕೊಂಡರು. ಮಾರ್ಗರೇಟ್‌ಗೆ ಈ ವಿಶಾಲ ಪ್ರಪಂಚ ವಾದ ಇಂಡಿಯಾ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಮಿ ವಿವೇಕಾನಂದರು ವಿನಃ ಬೇರೆ ಯಾರೂ ಪರಿಚಯವಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವಳು ಚೌರಂಗಿಯ ಹೋಟೆಲಿನಲ್ಲಿ ಮೊದಲು ಕೆಲವು ದಿನಗಳು ಇದ್ದಳು. ಕೆಲವು ಆಂಗ್ಲೇಯರೊಡನೆ ಕಲ್ಕತ್ತೆಯನ್ನು ನೋಡಿ ಬಂದಳು. ಆಗಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಚೌರಂಗಿಯಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ಆಂಗ್ಲೇಯರು ಮಾತ್ರ ಇದ್ದರು. ಹಿಂದೂಗಳು ಇರುವ ಕಡೆ ಅವರನ್ನು ಕಾಣಲು ಹೋಗಿ ಬಂದಳು. ಕೆಲವು ದಿನಗಳಾದ ಮೇಲೆ ಸ್ವಾಮಿ ವಿವೇಕಾನಂದರನ್ನು ಕಾಣಲು ಕೆಲವು ಅಮೆರಿಕ ಶಿಷ್ಯರು ಬಂದರು. ಅವರೇ ಸಾರಾ ಬುಲ್ ಮತ್ತು ಜೊಸೆಫಿನ್ ಮ್ಯಾಕ್ಕ್ಸಿ ಯಾಡ್. ಮಾರ್ಗರೇಟ್‌ಗೂ ಇವರಿಗೂ ನಿಕಟ ಸಂಬಂಧ ಬೆಳೆಯಿತು.

ಈ ಮೂವರೂ ಕಲ್ಕತ್ತೆಯಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪ ಮೈಲಿ ದೂರದಲ್ಲಿರುವ ಬೇಲೂರು ಮಠಕ್ಕೆ ಬಂದರು. ಅಲ್ಲಿ ಗಂಗಾನದಿಯ ತೀರದಲ್ಲಿರುವ ಒಂದು ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಕಾಲ ತಂಗಿದ್ದರು. ಸ್ವಾಮೀಜಿ ಪ್ರತಿ ದಿನವೂ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ತಮ್ಮ ಆದರ್ಶ ಮತ್ತು ಕೆಲಸದ ವಿಷಯ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರಿಗೆ ರಾಜಪುತ್ರರ ಶೌರ್ಯ, ಸಿಖ್ಖರಲ್ಲಿದ್ದ ಶ್ರದ್ಧೆ, ಮರಾಠರಲ್ಲಿದ್ದ ಧೈರ್ಯ ಮುಂತಾದುವುಗಳನ್ನು ಹೇಳಿದರು. ಅವರಿಗೆ ಭಾರತೀಯ ಸ್ತ್ರೀ ಪುರುಷರ ಆದರ್ಶಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸಿದರು.

ಮಾರ್ಚ್ ೧೩ನೇ ತಾರೀಖು ಮಾರ್ಗರೇಟ್ ಶ್ರೀರಾಮಕೃಷ್ಣರ ಅರ್ಧಾಂಗಿಯಾದ ಶ್ರೀಮಾತೆ ಶಾರದಾದೇವಿಯವರನ್ನು ಕಂಡಳು.

ಗುರು ಮತ್ತು ಶಿಷ್ಯ

ಅವರನ್ನು ತುಂಬಾ ಮೆಚ್ಚಿಕೊಂಡಳು. ಮಾಧುರ್ಯ ಸೌಹಾರ್ದಗಳ ಚಿಲುಮೆ ಇವರು ಎಂದಳು.

ಮಾರ್ಚ್ ೨೫ನೇ ತಾರೀಖು ಮತ್ತೊಂದು ಗಮನಾರ್ಹ ಘಟನೆ ನಡೆಯಿತು. ಅಂದು ಶುಕ್ರವಾರ. ಮಾರ್ಗರೆಟ್‌ಗೆ ಸ್ವಾಮಿ ವಿವೇಕಾನಂದರು ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯ ದೀಕ್ಷೆಯನ್ನಿತ್ತು 'ನಿವೇದಿತಾ' ಎಂದು ನಾಮಕರಣ ಮಾಡಿದರು. ಅಂದಿನಿಂದ ಅವಳು ಭಗವಂತನಿಗೆ ಅರ್ಪಿತ ಪ್ರಾಣಳಾದಳು.

ಆ ವರ್ಷದ ಬೇಸಿಗೆಯಲ್ಲಿ ನಿವೇದಿತಾ ಮತ್ತು ಇತರ ವಿದೇಶೀ ಸ್ತ್ರೀಯರು ಸ್ವಾಮೀಜಿಯೊಡನೆ ಉತ್ತರಭಾರತ ಯಾತ್ರೆಗೆ ಹೊರಟರು. ಸ್ವಾಮೀಜಿ ಹೋದ ಕಡೆಯಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಹಿಂದೂ ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ತತ್ತ್ವ, ಅವರ ಆದರ್ಶ ಇವುಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸತೊಡಗಿದರು. ಮೊದಲು ಪಾಟ್ನಾಗೆ ಹೋದರು. ಹತ್ತಿರದಲ್ಲಿ ಹರಿಯುತ್ತಿದ್ದ ಗಂಗಾನದಿ ಅವರನ್ನು ಆಕರ್ಷಿಸಿತು. ಬುದ್ಧನು ತಪಸ್ಸುಗೈದ ಬೋಧಗಯೆಯನ್ನು ಸಂದರ್ಶಿಸಿದರು. ಮುಂದೆ ಹಿಮಾಲಯದ ಪ್ರೇಕ್ಷಣೀಯ ಸ್ಥಳಗಳಿಗೆ ಭೇಟಿಯಿತ್ತು, ಅನಂತರ ಎಲ್ಲರೂ ಕಾಶ್ಮೀರಕ್ಕೆ ಹೋದರು. ಕಾಶ್ಮೀರದಲ್ಲಿ ಪ್ರೇಕ್ಷಣೀಯ ಸ್ಥಳಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ನೋಡಿ, ಸ್ವಾಮೀಜಿ ಅಮರನಾಥಕ್ಕೆ ನಿವೇದಿತಾಳೊಡನೆ ಹೋದರು. ಇತರರೊಡನೆ ಅಮರನಾಥಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಸ್ವಾಮೀಜಿ ಎಲ್ಲರಂತೆಯೇ ವೇಷ ಭೂಷಣಗಳನ್ನು ತೊಟ್ಟರು. ಅನಂತರ ವಿಶಾಲವಾದ ಗುಹೆಯಲ್ಲಿರುವ ಶಿವನನ್ನು ದರ್ಶನ ಮಾಡಿದರು. ಆ ವಾತಾವರಣದಲ್ಲಿ ಸಂಪೂರ್ಣ ಭಾವೈಕ್ಯರಾದರು.

ಸ್ವಾಮಿ ವಿವೇಕಾನಂದರು ನಿವೇದಿತೆಯೊಡನೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಇಂಡಿಯಾ ದೇಶದ ಇತಿಹಾಸ, ಅಲ್ಲಿದ್ದ ರಾಜರು, ಯೋಧರು, ಸಾಧುಸಂತರು ಅವರಿಂದ ರಚಿತವಾದ ಕಲಾಕೌಶಲ್ಯಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸಿದರು. ನಿವೇದಿತಾ ಇಂಗ್ಲೆಂಡ್ ತುಂಬಾ ದೊಡ್ಡ ಜನಾಂಗವೆಂದು ಕೊಂಡಿದ್ದಳು. ಭರತಖಂಡಕ್ಕೆ ಅವರು ಮಹದುಪಕಾರ ಮಾಡಿದರು ಎಂದು ಭಾವಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಳು. ಭರತಖಂಡಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಒಳ್ಳೆಯ

ದನ್ನು ಇಂಗ್ಲಿಷರು ಮಾಡಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಅವರು ದೊಡ್ಡ ಅಪಕಾರವನ್ನು ಕೂಡ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ ಎಂಬುದನ್ನು ನಂಬಲು ಅವಳಿಗೆ ಆಗಲಿಲ್ಲ. ಸ್ವಾಮಿ ವಿವೇಕಾನಂದರಿಗೂ ನಿವೇದಿತಾಳಿಗೂ ಹಲವು ಭಿನ್ನಾಭಿಪ್ರಾಯಗಳಿದ್ದವು. ಅವನ್ನು ಅಷ್ಟು ಸುಲಭವಾಗಿ ರಾಜಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಆಗಲಿಲ್ಲ. ಆಗ ನಿವೇದಿತಾಳಿಗೆ ಕೆಲವು ಕಾಲ ಸ್ವಾಮಿ ವಿವೇಕಾನಂದರಿಂದ ಬೇರೆ ಇರುವುದು ಮೇಲು ಅನ್ನಿಸಿತು.

ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಭಗವದ್ಗೀತೆಯನ್ನು ಓದಿದಳು, ಧ್ಯಾನ ಜಪಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದಳು. ಅವಳ ಮನಸ್ಸು ಇವುಗಳಿಂದ ಶುಭ್ರವಾದಾಗ ತನ್ನ ತಪ್ಪು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಗೊತ್ತಾಯಿತು. ಹಲವು ದಿನಗಳು ನಿರ್ಜನದಲ್ಲಿ ಇದ್ದಾದ ಮೇಲೆ ಒಂದು ದಿನ ಸ್ವಾಮೀಜಿ ನಿವೇದಿತಾಳನ್ನು ಆಶೀರ್ವದಿಸಿದರು. ಅಂದಿನಿಂದ ಅವಳು ಶಾಂತಿಯನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿದಳು.

ಸ್ವಾಮಿ ವಿವೇಕಾನಂದರು ಆತ್ಮನ ಮೋಕ್ಷ ಮತ್ತು ಜಗತ್ತಿನ ಹಿತ ಎಂಬ ಭಾವವನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ವಿವರಿಸಿದರು. ಒಬ್ಬನು ಭಗವಂತನನ್ನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಧ್ಯಾನ ಜಪಗಳನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಅನಂತರ ಎಲ್ಲರ ಒಳ್ಳೆಯದಕ್ಕೂ ತನ್ನ ಬಾಳನ್ನು ಅರ್ಪಿಸಬೇಕು ಎಂಬ ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ನಿವೇದಿತಾ ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಂಡಳು. ಆಕೆ ಭರತಖಂಡಕ್ಕೆ ಸೇವೆ ಮಾಡಲು ಬಂದವಳು. ನಿವೇದಿತಾ ಭರತಖಂಡಕ್ಕೆ ಶಿಷ್ಯೆಯಂತೆ ಬಂದಳು. ಅವಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತೊಬ್ಬರಿಗೆ ಉಪಕಾರ ಮಾಡುತ್ತಿರುವೆನು ಎಂಬ ಭಾವನೆ ಇರಲಿಲ್ಲ.

ಶಾಲೆ

ಕಲ್ಕತ್ತೆಗೆ ಬಂದಮೇಲೆ ನಿವೇದಿತಾ ಬಾಗ್‌ಬಜಾರಿನಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಮಾತೆ ಯವರಿದ್ದ ಮನೆಗೆ ಹೋದಳು. ಅವರೊಡನೆ ಶ್ರೀರಾಮಕೃಷ್ಣರ ಭಕ್ತೆಯರೂ ಇದ್ದರು. ನಿವೇದಿತಾಗೆ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾದ ಒಂದು ಕೋಣೆ ಇರಲಿಲ್ಲ, ಇತರರೊಡನೆ ಇದ್ದಳು. ಸರಳ ಜೀವನ ನಡೆಸುತ್ತಾ ಭಗವಂತನ ಧ್ಯಾನ ಜಪ ಪೂಜೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಲ ಕಳೆದಳು. ನಿವೇದಿತಾ ಇದೇ ಮೊದಲ ಬಾರಿ ಹಿಂದೂಗಳ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಇದ್ದದ್ದು. ಒಂದು ವಾರ ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಮೇಲೆ ಅವಳು ತನ್ನ ಸ್ವಂತ ಮನೆಗೆ ಹೋದಳು. ಇದು ಶ್ರೀಮಾತೆ ಇದ್ದ ಮನೆಯ ಹತ್ತಿರವೇ ಇತ್ತು.

ಬೋಸಪಾರ ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಹದಿನಾರನೆ ಮನೆಯೇ ಅವಳದಾಗಿತ್ತು. ಕಾಳಿಯ ಪೂಜೆಯ ದಿನ ಬಾಲಕಿಯರ ಶಾಲೆ ಅಲ್ಲಿ ಆರಂಭವಾಯಿತು. ಶ್ರೀಮಾತೆಯವರು ಪ್ರಾರಂಭೋತ್ಸವವನ್ನು ಮಾಡಿದರು. ಸ್ವಾಮಿ ವಿವೇಕಾನಂದರು ಮತ್ತು ಇತರ ಗುರು ಭಕ್ತರುಗಳು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದರು. ಶ್ರೀಮಾತೆಯವರು ಶಾಲೆಯನ್ನು ಆದರ್ಶ ಮಹಿಳೆಯರ ಬೀಡು ಅದಾಗಲಿ ಎಂದು ಆಶೀರ್ವದಿಸಿದರು.

ಮುಂದಿನ ಮಾರ್ಚ್‌ನಲ್ಲಿ ಪ್ಲೇಗು ಜಾಡ್ಯ ಕಲ್ಕತ್ತೆಯಲ್ಲಿ ಹರಡಿತು. ಸಾಧ್ಯವಾದವರು ತಮ್ಮ ಸ್ಥಳ ಬಿಟ್ಟು ಹೋದರು. ಸ್ವಾಮಿ ವಿವೇಕಾನಂದರು ತಮ್ಮ ಶಿಷ್ಯರೊಡನೆ ಪ್ಲೇಗಿನ ನಿವಾರಣೆಯ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ಮೈಮರೆತರು. ಸೋದರಿ ನಿವೇದಿತಾ ಕೂಡ ಕೆಲವು ಸೇವಾದಳದೊಂದಿಗೆ ಪ್ಲೇಗಿನ ನಿವಾರಣೆಯ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಕೈಹಾಕಿದಳು.

ಸೋದರಿ ನಿವೇದಿತಾ ತಾನೇ ಬೀದಿಯನ್ನು ಗುಡಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಇತರರೂ ಅವಳ ನೆರವಿಗೆ ಬಂದರು. ಪ್ಲೇಗಿನ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಏನು ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಬೋಧನೆ ಮಾಡಿದಳು. ಇವಳ ಸೇವೆಯನ್ನು ಸುತ್ತಮುತ್ತ ಇದ್ದವರಲ್ಲ ಮೆಚ್ಚಿದರು. ಆಕೆಯಿಂದ ಸ್ಫೂರ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆದು ಇತರರೂ ಈ ಸೇವಾಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಭಾಗಿಗಳಾದರು.

ನಿವೇದಿತಾ ಶಾಲೆಯನ್ನು ಸಣ್ಣ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದಳು. ಇನ್ನು ಆರು ತಿಂಗಳ ನಂತರ ಆ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸಬೇಕಾದರೆ ಹಣದ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಇತ್ತು. ಅದೇ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಮಿ ವಿವೇಕಾನಂದರು ಯೂರೋಪ್ ಮತ್ತು ಅಮೇರಿಕಾ ದೇಶಗಳಿಗೆ ಹೊರಟರು. ಸೋದರಿ ನಿವೇದಿತಾ ಕೂಡ ಹಣ ಸಂಗ್ರಹಣಕ್ಕಾಗಿ ಅವರೊಡನೆ ವಿದೇಶಕ್ಕೆ ಹೋದಳು. ಹಡಗಿನಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ತಮ್ಮ ಗುರು ವಿನೋದನಿ ನಿವೇದಿತಾ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಈ ಸಂಭಾಷಣೆ ಅವಳಿಗೊಂದು ಅಧ್ಯಯನವಾಯಿತು. ಅದಕ್ಕಿಂತ ಲಾಭದಾಯಕವಾದುದು, ಸ್ವಾಮಿ ವಿವೇಕಾನಂದರು ಹಡಗಿನಲ್ಲಿ ಏನು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರೋ ಅದನ್ನು ಅವಳು “ನಾ ಕಂಡಂತೆ ನನ್ನ ಗುರುದೇವ” ಎಂಬ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿಟ್ಟಿರುವುದು. ಇದೊಂದು ಸ್ಮೃತಿಸಂಕಲನವಾಗಿದ್ದು ಸ್ವಾಮೀಜಿಯವರನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಈ ಪುಸ್ತಕ ಮಹಾ ಉಪಕಾರಿಯಾಗಿದೆ. ಸ್ವಾಮೀಜಿ ನಿವೇದಿತಾಳೊಡನೆ ಜುಲೈ ೩೧ನೇ ತಾರೀಖು ಲಂಡನ್ನನ್ನು ತಲುಪಿ ಆಗಸ್ಟ್ ೧೭ನೇ ತಾರೀಖು ಅಮೇರಿಕಾಕ್ಕೆ ಹೋದರು. ನಿವೇದಿತಾ ಲಂಡನ್ನಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ತಿಂಗಳು ಇದ್ದಳು.

ಅನಂತರ ನಿವೇದಿತಾ ಹಣ ಸಂಗ್ರಹಣೆಗೆ ಅಮೇರಿಕಾ ದೇಶಕ್ಕೆ ಹೋದಳು. ಅಮೇರಿಕಾ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಜನರ ಸಂಕುಚಿತ ಮನೋಭಾವವನ್ನು ವಿಶಾಲಪಡಿಸಲು ಯತ್ನಿಸಿದಳು. ‘ಬಾಲಕಿಯರಿಗೆ ಒಂದು ಶಾಲೆ’ ಎಂಬ ಸಣ್ಣ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಬರೆದಳು. ಅವಳ ಭಾಷಣಗಳು ಪ್ರಭಾವಕಾರಿಯಾದುವು. ಅಮೇರಿಕಾ ಜನರಲ್ಲಿ ಇಂಡಿಯಾ

ದೇಶದ ಜನರ ಮೇಲೆ ಇದ್ದ ಪೂರ್ವಕಲ್ಪಿತ ಕಾಲ್ಪನಿಕ ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ನಿವಾರಿಸಲು ಯತ್ನಿಸಿದಳು. ಅದಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಟೀಕೆಗಳು ಬಂದುವು. ಆದರೆ ನಿವೇದಿತಾ ಧೈರ್ಯದಿಂದ ಅವನ್ನು ಎದುರಿಸಿದಳು. ಟೀಕೆ ಟಿಪ್ಪಣಿಗಳಿಗೆ ಆಕೆ ಮಣಿಯಲಿಲ್ಲ.

ಅಮೇರಿಕಾದಿಂದ ನಿವೇದಿತಾ ಸ್ವಾಮೀಜಿಯನ್ನು ನೋಡಲು ಫ್ರಾನ್ಸ್‌ಗೆ ಹೋದಳು. ಆಗ ಅವರು ಫ್ರಾನ್ಸಿನ ಬ್ರಿಟಾನಿ ಎಂಬ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ವಿಶ್ರಾಂತಿ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಅಲ್ಲಿಂದ ಅವರು ನಿವೇದಿತಾಳಿಗೆ ಒಂದು ಅಶೀರ್ವಚನವನ್ನು ಬರೆದು ಕಳುಹಿಸಿದ್ದರು. ಇಂಗ್ಲಿಷಿನಲ್ಲಿ ಅದು ಹೀಗಿದೆ:

“ The mother's heart, the hero's will
The sweetness of the southern breeze,
The sacred charm and strength that dwell
On Aryan altars, flaming, free
All these be yours and many more,
No ancient soul could dream before--
Be thou to India's future son
The Mistress, servant, friend in one.”

“ತಾಯಿಯ ಹೃದಯ, ವೀರನ ಪ್ರಚಂಡ ಇಚ್ಛಾಶಕ್ತಿ, ದಕ್ಷಿಣ ತಂಗಾಳಿಯ ಮಾಧುರ್ಯ, ಆರ್ಯರ ಯಜ್ಞಕುಂಡದಿಂದ ಏಳುವ ಜ್ಯೋತಿ ಮತ್ತು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದಲ್ಲಿರುವ ಪವಿತ್ರ ಆಕರ್ಷಣೆ ಹಾಗೂ ಶಕ್ತಿ, ಇವುಗಳೆಲ್ಲ, ಜೊತೆಗೆ ಯಾವ ಪುರಾತನ ವ್ಯಕ್ತಿಯೂ ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೂ ಅಸಾಧ್ಯವಾದ ಸದ್ಗುಣಗಳೆಲ್ಲವೂ ನಿನ್ನ ಪಾಲಿಗೆ ಬರಲಿ. ನೀನು ಭವಿಷ್ಯ ಭರತಖಂಡದ ಪುತ್ರನಿಗೆ ಗೃಹಿಣಿ, ದಾಸಿ ಮತ್ತು ಸಖಿ ಎಲ್ಲವೂ ಆಗು.”

ನಿವೇದಿತಾ ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿನ ಹಲವು ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಭಾರತದ ಸಂಬಂಧವಾಗಿ ಹಲವು ಉಪನ್ಯಾಸಗಳನ್ನು ನೀಡಿದಳು. ಇಂಗ್ಲಿಷರು ಇದನ್ನು ಮೆಚ್ಚಲಿಲ್ಲ.

ಏಕೆಂದರೆ ಆಗ ಅವರು ಭಾರತ ದೇಶವನ್ನು ಆಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಆಳಲ್ಪಟ್ಟವರನ್ನು ಹೊಗಳುವುದನ್ನು ಅವರು ಮೆಚ್ಚಲಿಲ್ಲ. ನಿವೇದಿತಾ ೧೯೦೨, ಜನವರಿಯಲ್ಲಿ ಕಲ್ಕತ್ತೆಗೆ ಹಿಂದಿರುಗಿದಳು. ಅಷ್ಟರ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಅವಳು ಇಂಡಿಯಾ ದೇಶವನ್ನು ತನ್ನ ದೇಶವೆಂದು, ಭಾರತೀಯರನ್ನು ತನ್ನ ಭಾರತೀಯರು ಎಂದು ಪರಿಗಣಿಸತೊಡಗಿದ್ದಳು. ಕಲ್ಕತ್ತೆಗೆ ಹಿಂದಿರುಗಿ ಬಾಗ್‌ಬಜಾರ್‌ನಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮನೆಯನ್ನು ಬಾಡಿಗೆಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡಳು. ವಿದ್ಯಾಲಯವನ್ನು ನಡೆಸಲು ಅವಳಿಗೆ ಸಹಾಯಕಳಾಗಿದ್ದ ಸೋದರಿ ಕ್ರಿಸ್ಟೈನ್ ಎಂಬ ಅಮೆರಿಕನ್ ಮಹಿಳೆ ಅದೇ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು.

ಅನೇಕ ಜನ ಪ್ರಖ್ಯಾತ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಅವಳನ್ನು ಕಾಣಲು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದರು. ಸ್ವಾಮಿ ವಿವೇಕಾನಂದರು, ಶ್ರೀಮಾತೆ ಶಾರದಾದೇವಿಯರು, ಹಲವು ಸಂನ್ಯಾಸಿ ಭಕ್ತರು ಮತ್ತು ಗೃಹಸ್ಥ ಭಕ್ತರು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದರು. ಕವಿಗಳು, ಚಿತ್ರಕಾರರು, ರಾಜಕಾರಣಿಗಳು, ವಿದ್ಯಾ

ವಂತರು, ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳಿಗೆ ಅದು ಬಿಡಾರವಾಯಿತು. ಆ ಮನೆಯನ್ನು “ಸಹೋದರಿಯರ ಮನೆ” ಎಂದು ನಾಮಕರಣ ಮಾಡಿದರು. ಈ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಕೊನೆಗಾಲದವರೆಗೆ ಆಕೆ ಇದ್ದಳು. ಯಾರಾದರೂ ಆರೋಗ್ಯ ನಿಮಿತ್ತ ಬೇರೆ ಕಡೆಗೆ ಹೋಗಿ ಎಂದು ಒತ್ತಾಯ ಮಾಡಿದಾಗ, “ನನಗೆ ಮೊದಲು ವಾಸಕ್ಕೆ ಸ್ಥಳ ಕೊಟ್ಟ ಮನೆಯನ್ನು ಹೇಗೆ ಬಿಡುವುದು” ಎಂದು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದಳು. ಪುನಃ ಅಲ್ಲಿ ಶಾಲೆಯನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭ ಮಾಡಿದಳು. ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಮಿ ವಿವೇಕಾನಂದರು ಕಾಶಿಯಲ್ಲಿದ್ದರು. ಅವರು ನಿವೇದಿತಾಳಿಗೆ ಶುಭ ಕೋರಿ ಒಂದು ಚೆನ್ನಾದ ಕಾಗದವನ್ನು ಬರೆದರು.

ವಸಂತ ಋತುವಿನಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಿ ಸರಸ್ವತಿ ಪೂಜೆಯನ್ನು ನೆರವೇರಿಸಿದಳು. ಗಂಡಸರು ಹೆಂಗಸರು ಶ್ರೀಮಂತರು ಬಡವರು ಎಲ್ಲರೂ ಈ ಉತ್ಸವದಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಿದರು. ಶಾಲೆ ಶುರುವಾದ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಜನರು ಆ ಶಾಲೆಗೆ ತಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಕಳುಹಿಸಲು ಒಪ್ಪುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಕ್ರಮೇಣ ತಂದೆತಾಯಿಗಳಿಗೆ ಅವಳ ಉದ್ದೇಶ ಮನದಟ್ಟಾಗಿ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಕಳುಹಿಸಲು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡರು. ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬರುವ ಮಕ್ಕಳ ಮೇಲೆ ತನ್ನ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಬೀರಿದಳು. ಮಕ್ಕಳಿಲ್ಲಾ ಅವಳನ್ನು ತಮ್ಮ ತಾಯಿಯಂತೆ ಪ್ರೀತಿಸತೊಡಗಿದರು. ಶಾಲೆಗೆ ಮಕ್ಕಳ ತಾಯಿ ತಂದೆಗಳೂ ಬಂದು ನೋಡಲು ಅವಕಾಶ ಕೊಟ್ಟಳು. ತಾನು ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಬರೆದು ಹಣ ಸಂಪಾದನೆ ಮಾಡಿ ಅದರಿಂದ ಶಾಲೆಯನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ಕೆಲವು ಅಮೆರಿಕಾ ಮತ್ತು ಇಂಡಿಯಾ ದೇಶದ ಭಕ್ತರು ಅವಳಿಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡಿದರು. ಶ್ರೀಮತಿ ಬುಲ್ ಆಕೆಯ ಬಹು ಭಾಗದ ವೆಚ್ಚವನ್ನು ವಹಿಸಿಕೊಂಡಳು.

ಮೊದಲು ಈ ಶಾಲೆಯನ್ನು “ಶ್ರೀರಾಮಕೃಷ್ಣ ಬಾಲಿಕಾ ವಿದ್ಯಾಲಯ” ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಕೆಲವು ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯರು ಅದನ್ನು “ವಿವೇಕಾನಂದರ ಶಾಲೆ” ಎಂದು ಕರೆದರು. ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಜನ ಅದನ್ನು ನಿವೇದಿತಾ ಶಾಲೆ ಎಂದು ಕರೆದರು. ಅವಳ ಕಾಲಾನಂತರ ೧೯೧೮ರಲ್ಲಿ ಶ್ರೀರಾಮಕೃಷ್ಣ ಮಹಾಸಂಘ ಅದನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು “ಶ್ರೀರಾಮಕೃಷ್ಣ ಮಿಷನ್ ಸೋದರಿ ನಿವೇದಿತಾ ಶಾಲೆ” ಎಂದು ಹೆಸರಿಸಿತು. ೧೯೬೩ರಿಂದ ಶಾರದಾ ಮಿಷನ್ ಅದರ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡಿತು.

ಸ್ವಾಮಿ ವಿವೇಕಾನಂದರು ಶಾಲೆಗೆ ಹಲವು ವೇಳೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರು ೧೯೦೨ ಜೂನ್ ೨೮ರಲ್ಲಿ ಕೊನೆಯ ಸಲ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದರು. ೧೯೦೨ನೇ ಜುಲೈ ೨ನೇ ತಾರೀಖು ಸ್ವಾಮಿ ವಿವೇಕಾನಂದರನ್ನು ನೋಡಲು ನಿವೇದಿತಾ ಬೇಲೂರು ಮಠಕ್ಕೆ ಹೋದಳು. ಅಂದು ಬುಧವಾರ, ಏಕಾದಶಿ. ಸ್ವಾಮೀಜಿ ಉಪವಾಸವಿದ್ದರು. ಆದರೆ ನಿವೇದಿತಾಳಿಗೆ ತಮ್ಮ ಹತ್ತಿರ ಆಸನವನ್ನು ಹಾಕಿ ಊಟ ಮಾಡಿಸಿದರು. ಊಟವಾದ ಮೇಲೆ ಸ್ವಾಮಿ ವಿವೇಕಾನಂದರು ಅವಳಿಗೆ ಕೈ ತೊಳೆಯಲು ನೀರು ಹಾಕಿದರು. ಅನಂತರ ಒಂದು ಕರವಸ್ತ್ರದಿಂದ ಅವಳ ಕೈಗಳನ್ನು ಒರೆಸಿದರು. ನಿವೇದಿತಾಳಿಗೆ ಇದು ಅಷ್ಟು ಹಿಡಿಸಲಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಸ್ವಾಮಿ ವಿವೇಕಾನಂದರು ತನ್ನ ಗುರುಗಳು, ತಾನು ಅವರ ಶಿಷ್ಯ. ಈ ವಿಚಿತ್ರ ವರ್ತನೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಸ್ವಾಮೀಜಿಯವರನ್ನು ವಿಚಾರಿಸಿದಾಗ,

‘ಯೇಸು ತನ್ನ ಶಿಷ್ಯರ ಪಾದಗಳನ್ನು ತೊಳೆಯಲಿಲ್ಲವೇ!’ ಎಂದು ಅವರು ಉತ್ತರಿಸಿದರು. ಆದರೆ ಅದು ಅವನ ಕೊನೆಯ ದಿನದಂದು ಎಂದು ಹೇಳುವುದರಲ್ಲಿ ಇದ್ದವಳು ಮಾತನ್ನು ಒಳಗೆಯೇ ನುಂಗಿಕೊಂಡಳು. ಇದು ಅಕ್ಷರಶಃ ಸತ್ಯವಾಯಿತು.

ಸ್ವಾಮಿ ವಿವೇಕಾನಂದರು ತಮ್ಮ ಶಿಷ್ಯಳಿಗೆ ಅಂದು ಅಪಾರ ಪ್ರೇಮವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದರು. ನಿವೇದಿತಾ ಸಂತೋಷದಿಂದ ಮನೆಗೆ ಹಿಂತಿರುಗಿದಳು. ಶುಕ್ರವಾರ ತಾನು ಚೆನ್ನಾಗಿರುವೆ ಎಂದು ಕಾಗದ ಬರೆದರು. ಆದರೆ ಮಾರನೇ ದಿನ ಮುಂಜಾನೆ ಅವರು ತೀರಿಕೊಂಡರು ಎಂಬ ಸುದ್ದಿ ಬರಸಿಡಲಿನಂತೆ ಬಡಿಯಿತು. ಸುದ್ದಿ ತಿಳಿದ ತತ್ಕ್ಷಣವೇ ಬೇಲೂರು ಮಠಕ್ಕೆ ಹೋದಳು. ಬೆಳಗಿನಿಂದ ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ೩ ಗಂಟೆಯವರೆಗೆ ಸ್ವಾಮಿ ವಿವೇಕಾನಂದರ ಶರೀರಕ್ಕೆ ಗಾಳಿಯನ್ನು ಬೀಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ಬೇಲೂರು ಮಠದ ಅಂಗಳಕ್ಕೆ ದೇಹವನ್ನು ತಂದರು. ದೇಹಕ್ಕೆ ಗಂಗಾಸ್ನಾನ ಮಾಡಿಸಿದರು. ಹೊಸ ಕಾವಿಯನ್ನು ಉಡಿಸಿ ಪುಷ್ಪಗಳಿಂದ ಅಲಂಕರಿಸಿದರು. ಸ್ವಾಮಿ ವಿವೇಕಾನಂದರೇ ತೋರಿಸಿದ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಅಂತ್ಯಕ್ರಿಯೆ ನಡೆಯಿತು. ಚಿತೆಗೆ ಬೆಂಕಿ ಇಡುವಾಗ “ಜೈ ಶ್ರೀ ಗುರುಮಹಾರಾಜ್ ಕಿ, ಜೈ ಸ್ವಾಮೀಜಿ ಮಹಾರಾಜ್ ಕಿ” ಎಂದು ಎಲ್ಲರೊಡನೆ ನಿವೇದಿತಾ ಉಚ್ಚರಿಸಿದಳು. ಹಿಂದಿನ ದಿನ ತನ್ನ ಕೈಗಳನ್ನು ಆಕ್ಕರೆಯಿಂದ ತೊಳೆದವರು ಇಂದು ಮಾಯವಾದರು.

ಅನಂತರ

ನಿವೇದಿತಾ ಸ್ವಾಮೀಜಿ ಸಾವಿಗೆ ಅಳಲಿಲ್ಲ. ಸ್ವಾಮೀಜಿ ಯಾವುದಕ್ಕೆ ಬಂದರೂ ಆ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ತನ್ಮಯರಾದಳು. ಆಕೆಯ ಪಾಲಿಗೆ ಸ್ವಾಮೀಜಿ ಕಾಲವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಭರತಖಂಡದ ಸೇವೆಯೇ ತಾನು ಸ್ವಾಮೀಜಿಗೆ ಮಾಡುವ ಕರ್ತವ್ಯವೆಂದು ಭಾವಿಸಿದಳು. ಅಂದಿನಿಂದ ಭಾರತೀಯರ ಜಾಗೃತಿಯ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಕೈ ಹಾಕಿದಳು. ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಭಾವನೆಯನ್ನು ಬದಿಗಿರಿಸಿ, ಇಡೀ ದೇಶವನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಲು ಮನಸ್ಸು ಮಾಡಿದಳು. ಶ್ರೀರಾಮಕೃಷ್ಣ ಸಂಘದಲ್ಲಿದ್ದರೆ ಅದು ಒಂದು ಆತಂಕವೆಂದು ಅದನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ ರಾಜಕೀಯದ ಕಡೆ ತಿರುಗಿದಳು. ಆಕೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬರೆಯಬಲ್ಲಳು, ಚೆನ್ನಾಗಿ ಮಾತನಾಡಬಲ್ಲಳು. ಇವುಗಳಿಂದ ಭರತಖಂಡವನ್ನು ಜಾಗೃತಗೊಳಿಸಿದಳು. ಇಂಗ್ಲಿಷರಿಗೆ ಅಂಜದೆ ಮುಚ್ಚುಮರೆಯಿಲ್ಲದೆ ಅವರ ದೌರ್ಬಲ್ಯವನ್ನು ಎತ್ತಿ ಹಿಡಿದಳು. ಭರತಖಂಡದ ಅನೇಕ ಸ್ಥಳಗಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಉಜ್ವಲವಾದ ಭಾಷಣ ಮಾಡಿದಳು. ಅಂಗ್ಲೇಯರು ಅವಳಿಗೆ ಯಾವ ತೊಂದರೆಯನ್ನೂ ಕೊಡಲಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ವೈಸರಾಯನಿಂದ ಹಿಡಿದು ಅನೇಕ ಗಣ್ಯ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಅವಳನ್ನು ಗೌರವಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. “ಇಡೀ ದೇಶವನ್ನು ನಿಮ್ಮದು ಎಂದು ಭಾವಿಸಿ ನೀವು ಅದಕ್ಕೆ ಕೆಲಸ ಮಾಡಬೇಕಾಗಿದೆ. ಜ್ಞಾನ, ಶಕ್ತಿ, ಸಂತೋಷ ಮತ್ತು ಸಂಪತ್ತು ಇವುಗಳನ್ನು ಧರ್ಮ ಇಳಿಸಲು ಪ್ರಮುಖವಾಗಿವೆ” ಎಂದಳು. ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಹಲವು ವಿಷಯಗಳ ಮೇಲೆ ಮಾತನಾಡಿದಳು. ಪ್ರೈಮರಿ ಶಾಲೆ, ಸೆಕೆಂಡರಿ ಶಾಲೆ, ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ, ಸ್ತ್ರೀಯರ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ, ತಾಂತ್ರಿಕ ಸಾಧನೆ ಎಲ್ಲಾ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿಯೂ ತನ್ನ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಬೀರಿದಳು. ತಾನು ಒಂದು ಸಣ್ಣ ಶಾಲೆಯನ್ನು

ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದರೂ, ಅನೇಕ ವಿದ್ಯಾವಂತರಿಗೆ, ಕಲಾಭಿಮಾನಿಗಳಿಗೆ, ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳಿಗೆ, ಇತರ ದೇಶಭಕ್ತರಿಗೆ ಸ್ಫೂರ್ತಿಯನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದಳು. “ವಂದೇ ಮಾತರಂ” ಬಹಿರಂಗದಲ್ಲಿ ಹಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಇಂಗ್ಲಿಷ್‌ರು ಧಕ್ಕೆ ತಂದರೂ ಇವಳ ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ಹಾಡುತ್ತಿದ್ದರು.

ನಿವೇದಿತಾ ತನ್ನ ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ವದೇಶೀ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ತಯಾರು ಮಾಡುವುದರಲ್ಲಿ ಜಯಶೀಲಳಾದಳು. ನೇಯ್ಗೆ ಕಲಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಒಬ್ಬ ಉಪಾಧ್ಯಾಯರನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡಳು. ಹುಡುಗಿಯರು ಅವಳಿಗೆ ‘ಚರಕಾ ಮಾ’ ಎಂದು ಅಡ್ಡ ಹೆಸರನ್ನು ಕೊಟ್ಟರು.

ಭಾರತೀಯರ ಕಲೆ ಜಾಗೃತವಾಗಬೇಕೆಂಬುದೇ ಅವಳ ಹೆಬ್ಬು ಯಕೆ. ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲೋರ ಅಜಂತದಂತಹ ಕಲಾ ಸಂಪ್ರದಾಯ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ಇತರರನ್ನು ಏತಕ್ಕೆ ಅಂಧರಾಗಿ ಅನುಸರಿಸುತ್ತೀರಿ ಎಂದಳು. ಕೃಷ್ಣ, ರಾಮ, ಶಿವ, ಬುದ್ಧ, ಭೀಷ್ಮ, ಯುಧಿಷ್ಠಿರ, ಶಿವಾಜಿ, ಪ್ರತಾಪಸಿಂಗ್ ಮುಂತಾದವರ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಬರೆಯಿರಿ ಎಂದು ಪ್ರೇರೇಪಿಸಿದಳು. ನಿವೇದಿತಾ ಅವನೀಂದ್ರ ತಾಕೂರ್, ನಂದ ಲಾಲ್ ಬೋಸ್ ಮುಂತಾದ ಕಲಾವಿದರಿಗೆ ಸ್ಫೂರ್ತಿ ಕೊಟ್ಟು ಭಾರತೀಯ ಕಲೆಯ ಕಡೆ ಅವರ ಮನಸ್ಸನ್ನು ತಿರುಗಿಸಿದಳು. ಅವಳ ಮತ್ತೊಂದು ಆಸೆ ಭಾರತ ವಿಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿ ಮುಂದುವರಿಯಬೇಕು ಎಂಬುದು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಜೆ.ಸಿ. ಬೋಸ್, ಪಿ. ಸಿ. ರಾಯ್ ಮುಂತಾದವರೊಡನೆ ಸ್ನೇಹ ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡು ಅವರ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ನೀಡಿದಳು. ಕೆಲವು ಜೆ. ಸಿ. ಬೋಸರ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನೂ ಮತ್ತು ರವೀಂದ್ರನಾಥ ತಾಕೂರರ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನೂ ಬಂಗಾಳಿಯಿಂದ ಆಂಗ್ಲ ಭಾಷೆಗೆ ಅನುವಾದ ಮಾಡಿದಳು. ರವೀಂದ್ರನಾಥರಿಗೆ ಆಕೆ ಗುರು ವಿನ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿದ್ದಳು.

ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ ತಮ್ಮ ಆದರ್ಶವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಇತರರನ್ನು ಅಂಧರಾಗಿ ಅನುಕರಿಸಬೇಡಿ ಎಂದಳು. ಸ್ತ್ರೀಯರಲ್ಲಿ ಪವಿತ್ರ ನಾರಿಯರು ಹಿಂದೆ ಇದ್ದರು. ಸೀತೆ, ಸಾವಿತ್ರಿ, ಉಮಾ, ಗಾಂಧಾರಿ ಮುಂತಾದವರ ಆದರ್ಶವನ್ನು ಎತ್ತಿಹಿಡಿದಳು. ಅಹಲ್ಯಾಬಾಯಿ, ಲಕ್ಷ್ಮೀಬಾಯಿ ಸಾಯುವವರೆಗೆ ತಮ್ಮ ದೇಶಕ್ಕೆ ಹೇಗೆ ಸೇವೆಯನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಿದರು ಎಂಬುದನ್ನು ಉಜ್ವಲವಾದ ವಾಣಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದಳು. ಒಮ್ಮೆ ಭರತಖಂಡದ ಸ್ತ್ರೀಯರು ಜಾಗೃತರಾದರೆ ಇಡೀ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಚೈತನ್ಯವನ್ನು ನೀಡಬಲ್ಲರು ಎಂದು ಹೇಳಿದಳು. ಇಂಡಿಯಾ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಭಿನ್ನ ಭಿನ್ನ ಭಾಷೆಗಳಿವೆ, ಜಾತಿಗಳಿವೆ, ಧರ್ಮಗಳಿವೆ. ಅದರ ಹಿಂದೆ ಒಂದು ಐಕ್ಯತೆ ಇದೆ. ನಿವೇದಿತಾ ಅದನ್ನು ಎತ್ತಿಹಿಡಿದಳು.

೧೯೦೭ರಲ್ಲಿ ನಿವೇದಿತಾ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ದೇಶಗಳಿಗೆ ಹೋದಳು. ಅಲ್ಲಿ ಎರಡು ವರುಷಗಳು ಇದ್ದು ಪುನಃ ಇಂಡಿಯಾ ದೇಶಕ್ಕೆ ೧೯೦೯ರಲ್ಲಿ ಬಂದಳು. ತನ್ನ ಸೇವಾಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ತನ್ಮಯಳಾದಳು. ಕಲ್ಪತೆಯಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಅನೇಕವೇಳೆ ಅವಳು ಶ್ರೀಮಾತೆಯವರನ್ನು ಕಾಣಲು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಳು. ಶ್ರೀಮಾತೆ ತನ್ನ ಮನೆಗೆ ಬಂದಾಗಲೆಲ್ಲಾ ಮನೆಯನ್ನು ತಳಿರುತೋರಣಗಳಿಂದ ಅಲಂಕರಿಸಿ ಅವರನ್ನು ಸ್ವಾಗತಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ಶ್ರೀಮಾತೆಯವರನ್ನು ತನ್ನ ಪ್ರಿಯ ತಾಯಿ ಎಂದು

ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದಳು. ಅವರಿಗೆ ಸಣ್ಣಪುಟ್ಟ ಸೇವೆಯನ್ನು ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಳು.

ನಿವೇದಿತಾ ಗೋಪಾಲೇರ್‌ಮಾಳನ್ನು ನೋಡಿದಾಗ ಅವಳ ವಯಸ್ಸು ಆಗಲೆ ಎಂಭತ್ತಕ್ಕೆ ಮೀರಿತ್ತು. ಅವಳು ಬಾಲಗೋಪಾಲನನ್ನು ದೇವರಂತೆ ಪ್ರೀತಿಸಿ ಹಲವು ದಿವ್ಯಾನುಭವಗಳನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದಳು. ನಿವೇದಿತಾಳಿಗೆ ಆಕೆಯ ಮೇಲೆ ಅಪಾರ ಪ್ರೀತಿ ಗೌರವ. ಅವಳೂ ನಿವೇದಿತೆಯನ್ನು ಮಗಳಂತೆ ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ಗೋಪಾಲೇರ್ ಮಾಗೆ ೧೯೦೩ರಲ್ಲಿ ಖಾಯಿಲೆಯಾದಾಗ ನಿವೇದಿತೆಯು ಅವಳನ್ನು ತನ್ನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಇರಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಳು. ಗೋಪಾಲೇರ್ ಮಾಳ ಸಂಬಂಧವಾಗಿ ಅಪೂರ್ವ ನಿಧಿ ನಮ್ಮ ಮನೆಯಲ್ಲಿರುವುದು ಎನ್ನುತ್ತಿದ್ದಳು. ಆ ವೃದ್ಧೆಯ ಸೇವೆ ಮಾಡುವುದರಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಆದರ ಆನಂದ ಅವಳಿಗೆ! ಮೂರು ವರುಷಗಳಾದ ಮೇಲೆ ಗೋಪಾಲೇರ್ ಮಾ ನಿವೇದಿತಾ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಲವಾದಳು. ಎರಡು ದಿನಗಳಾದ ಮೇಲೆ ಅವಳ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ನಿವೇದಿತಾ ಪೂಜೆ ಸಲ್ಲಿಸಿ ಭಜನೆ ಭೋಜನಾದಿಗಳನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸಿದಳು.

ಸೋದರಿ ನಿವೇದಿತೆಗೆ ಪರಮ ಅಪ್ಪ ಸ್ನೇಹಿತರು ಎಂದರೆ ವಿಶ್ವ ವಿಖ್ಯಾತ ವಿಜ್ಞಾನಿಯಾದ ಜಗದೀಶ ಚಂದ್ರಬೋಸ್ ಮತ್ತು ಅವರ ಸತಿ ಅಬಲಾ ಬೋಸ್. ನಿವೇದಿತಾ, ಬೋಸರ ಲೇಖನಗಳನ್ನು ಇಂಗ್ಲಿಷಿಗೆ ತರಲು ಸಹಾಯ ಮಾಡಿದಳು. ಅವರ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ವಿಜ್ಞಾನ ಭವನ ಆಗಬೇಕೆಂದು ಆಕೆ ಆಶಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ಅದು ನಿವೇದಿತಾ ತೀರಿಕೊಂಡಮೇಲೆ ೧೯೧೭ರಲ್ಲಿ ನೆರವೇರಿತು. ಅದರ ಪ್ರಾರಂಭೋತ್ಸವದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ, ತನಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡಿದವರಲ್ಲಿ ನಿವೇದಿತಾ ಅಗ್ರಗಣ್ಯಳು, ಈಗ ಆಕೆ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನು ತೊರೆದಿರುವಳು ಎಂದು ಬೋಸರು ವ್ಯಥೆಪಟ್ಟರು.

ಭರತಖಂಡ ಮೇಲಕ್ಕೆ ಬರಲು ಅದಕ್ಕೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಬರಬೇಕು. ಹಾಗೆ ಆಗಬೇಕಾದರೆ ಯಾವ ಯಾವ ಪ್ರಖ್ಯಾತ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಆಗಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇದ್ದರೋ ಅವರೊಡನೆಲ್ಲ ನಿಷ್ಠೆ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದಳು ನಿವೇದಿತಾ. ಅವರಲ್ಲಿ ಕೆಲವರ ಹೆಸರನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಹೇಳುವೆವು. ಸುರೇಂದ್ರನಾಥ ಬ್ಯಾನರ್ಜಿ, ಜಿ.ಕೆ. ಗೋಖಲೆ, ಆರ್.ಸಿ. ದತ್ - ಇವರು ಮಂದಗಾಮಿ ಚಳುವಳಿಗಾರರು. ರಾಜಕೀಯ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ತೀವ್ರವಾದಿಗಳ ಗುಂಪಿನಲ್ಲಿ ಬಿಪಿನ್ ಚಂದ್ರಪಾಲ್, ಅರವಿಂದ ಘೋಷ್, ಬಾಲಗಂಗಾಧರ ತಿಲಕ್ - ಇವರೇ ಮುಂತಾದವರಿದ್ದರು. ನಿವೇದಿತಾ ಯಾವುದೇ ಪಕ್ಷಕ್ಕೆ ಸೇರದೆ, ರಾಜಕೀಯಕ್ಕೆ ಕೈ ಹಾಕದೆ ಇದ್ದರೂ ಎಲ್ಲರೂ ಅವಳನ್ನು ಗೌರವದಿಂದ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದರು.

ಅಂತ್ಯ

ಬಿಡುವಿಲ್ಲದ ಕೆಲಸದಿಂದ ನಿವೇದಿತಾಳ ಆರೋಗ್ಯ ಶಿಥಿಲವಾಗತೊಡಗಿತು. ೧೯೦೫ರಲ್ಲಿ ಒಮ್ಮೆ ರೋಗಗ್ರಸ್ತಳಾಗಿದ್ದಳು. ೧೯೦೭ ರಲ್ಲಿ ಕ್ಷಾಮ ಮತ್ತು ಅತಿವೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ದೇಶ ಪೀಡಿತವಾದಾಗ ತನ್ನ ಕೈಲಾದ ಸಹಾಯವನ್ನೆಲ್ಲ ಮಾಡಿದಳು. ಬಡವರ ಮನೆಗಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಅವರ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಗಳನ್ನು ವಿಚಾರಿಸಿ ತನಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾದ ನೆರ

ವನ್ನು ನೀಡಿದಳು. ಒಳ್ಳೆಯ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಯಾವ ವಿಘ್ನಗಳು ಬಂದರೂ ಅದನ್ನು ಲೆಕ್ಕಿಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಜನರ ಸಹಿಷ್ಣುತಾಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಮನಗಂಡಳು. ಯಾವಾಗಲೂ ಬಡವರನ್ನು ಕಂಡರೆ ಅವಳಿಗೆ ಅನುಕಂಪ. ಈ ಕೆಲಸ ಅವಳ ಆರೋಗ್ಯವನ್ನು ಹದಗೆಡಿಸಿತು. ಅನಂತರ ಯಾವುದಾದರೂ ರೋಗದಿಂದ ನರಳುತ್ತಿದ್ದಳು. ತಾನು ಇರುವ ತನಕ ಸ್ವಾಮಿ ವಿವೇಕಾನಂದರ ಆಣತಿಯನ್ನು ಪಾಲಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ತನ್ಮಯಳಾಗಿದ್ದಳು. ಸ್ವಾಮಿ ವಿವೇಕಾನಂದರು ಭರತಖಂಡದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿರುವರು: “ಇನ್ನು ಐವತ್ತು ವರುಷಗಳ ವರೆಗೆ ನಮ್ಮ ಮಾತೃಭೂಮಿಯ ಹಿತವೇ ಪಲ್ಲವಿಯಾಗಿರಬೇಕು. ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ಉಳಿದ ದೇವದೇವಿಯರನ್ನು ಮರೆಯೋಣ.”

“ಜೀವಂತವಾಗಿರುವ ದೇವರು ನಮ್ಮ ಭಾರತಮಾತೆ. ಇವಳೊಬ್ಬಳೇ ಜಾಗೃತ ದೇವರು. ಎಲ್ಲಾ ಕಡೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಅವಳ ಕೈಗಳು, ಕಾಲುಗಳು, ಕಿವಿಗಳು. ಅವಳು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ವ್ಯಾಪಿಸಿಕೊಂಡಿರುವಳು. ಈ ದೇವಿಯನ್ನು ನಾವು ಆರಾಧಿಸುವ. ಉಳಿದೆಲ್ಲ ದೇವರನ್ನು ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ಮರೆಯುವ.”

೧೯೧೦ರಲ್ಲಿ ನಿವೇದಿತಾ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಅಮೇರಿಕಾಕ್ಕೆ ಹೋದಳು. ಅವಳ ಸ್ನೇಹಿತೆ ಶ್ರೀಮತಿ ಬುಲ್ ತುಂಬ ಕಾಯಿಲೆಯಲ್ಲಿದ್ದಳು. ಅವಳು ೧೯೧೧ನೇ ಜನವರಿಯಲ್ಲಿ ತೀರಿಕೊಂಡಳು. ಅನಂತರ ನಿವೇದಿತಾ ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿಗೆ ಹೋದಳು. ಮಾರ್ಚ್ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ಯಾರಿಸಿಗೆ ಹೋಗಿ ಏಪ್ರಿಲ್ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಇಂಡಿಯಾ ದೇಶಕ್ಕೆ ಹಿಂತಿರುಗಿದಳು.

ಬೇಸಿಗೆಯ ರಜಾ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಬೋಸ್ ದಂಪತಿಗಳೊಡನೆ ಆಲ್ಮೋರಾಕ್ಕೆ ಹೋದಳು. ಪೂಜಾ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಅಕ್ಟೋಬರ್ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ದಾರ್ಜಿಲಿಂಗಿಗೆ ಹೋಗಬೇಕೆಂದು ಇಚ್ಛಿಸಿದಳು. ದಾರ್ಜಿಲಿಂಗಿಗೆ ಹೋಗುವುದಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆ ತನ್ನ ಕಲ್ಪತ್ರೆಯನ್ನು ಕೊನೆಯ ಬಾರಿ ಬಿಡುತ್ತಿರುವೆನೆಂದು ಭಾವಿಸಿದಳು. ತನಗೆ ಗೊತ್ತಿರುವವರನ್ನೆಲ್ಲ ನೋಡಿಕೊಂಡು ಬಂದಳು. ಶ್ರೀಮಾತೆ ಆಗ ಜಯರಾಮವಟಿಯಲ್ಲಿದ್ದರು. ಅವರನ್ನು ನೋಡಲು ಆಗಲಿಲ್ಲ. ಬಾಗ್‌ಬಜಾರಿನಲ್ಲಿ ತಾನಿದ್ದ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ಎಲ್ಲರಿಂದಲೂ ಬೀಳ್ಕೊಂಡಳು. ಕಲ್ಪತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಮಾತೆಯ ಗುರುಭಗಿನಿಯಾದ ಯೋಗಿನ್ ಮಾಳನ್ನು ನೋಡಿ, ಅವರಿಂದ ಬೀಳ್ಕೊಳ್ಳುವ ಸಮಯದಲ್ಲಿ “ಯೋಗಿನ್ ಮಾ, ನಾನು ಮರಳಿ ಬರುವುದಿಲ್ಲ ಎನಿಸುವುದು” ಎಂದಳು.

ಯೋಗಿನ್ ಮಾ ತುಂಬ ವ್ಯಾಕುಲರಿಂದ “ಏತಕ್ಕೆ ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತೀಯೆ?” ಎಂದರು. ಅದಕ್ಕೆ ನಿವೇದಿತಾ “ನನಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಏನೋ ನನಗೆ ಹಾಗೆ ಅನಿಸುವುದು. ಇದೇ ನನ್ನ ಕೊನೆ” ಎಂದಳು.

ಯೋಗಿನ್ ಮಾ, “ಇಂತಹ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಮಾತನಾಡಬೇಡ” ಎಂದು ಮಾತನ್ನು ಬೇರೆ ಕಡೆಗೆ ತಿರುಗಿಸಿದರು. ಆದರೂ ಯೋಗಿನ್ ಮಾ ನಿವೇದಿತಾ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ತುಂಬಾ ಕಾತರರಾದರು.

ನಿವೇದಿತಾ ಬೋಸ್ ದಂಪತಿಗಳೊಡನೆ ದಾರ್ಜಿಲಿಂಗಿಗೆ ಹೋದಳು. ಅಲ್ಲಿ ರೇವಿಲ್ಲ ಎಂಬ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ತಂಗಿದರು. ಕೆಲವು ಕಾಲ ಅಲ್ಲಿ ಸೌಖ್ಯದಿಂದ ಇದ್ದಳು. ಅನಂತರ ದೂರದಲ್ಲಿರುವ ಸಾಂಡ

ಕ್‌ಪು ಎಂಬ ಪರ್ವತವನ್ನು ಹತ್ತಿ ನೋಡಿಕೊಂಡು ಬರಬೇಕೆಂದು ಎಲ್ಲರೂ ಆಶಿಸಿದರು. ಆಗ ಅವರು ಹೋಗುವ ದಿವಸವೇ ನಿವೇದಿತಾಳಿಗೆ ರಕ್ತಬೇಧಿ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಯಿತು. ಪ್ರಖ್ಯಾತ ವೈದ್ಯರನ್ನೆಲ್ಲ ಕರೆದರು, ಎಲ್ಲಾ ಔಷಧಿಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟರು. ಆದರೆ ಅದರಿಂದ ಏನೂ ಪ್ರಯೋಜನವಾಗಲಿಲ್ಲ. ತಾನು ಇಹಲೋಕವನ್ನು ಬಿಡುತ್ತಿರುವೆ ಎನ್ನಿಸಿತು ನಿವೇದಿತಾಳಿಗೆ. ಅಂತಹ ಶೋಚನೀಯ ಅವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಧೈರ್ಯದಿಂದ ಸಂತೋಷದಿಂದ ಇತರರೊಡನೆ ಮಾತನಾಡಿದಳು.

ಅಕ್ಟೋಬರ್ ಏಳನೆ ದಿನ ತನ್ನ ಅಂತಿಮ ಉಯಿಲನ್ನು ಬರೆದಿಟ್ಟಳು. ತಾನು ಬರೆದ ಪುಸ್ತಕಗಳ ಹಕ್ಕನ್ನೆಲ್ಲಾ ಬೇಲೂರು ಮಠದ ಟ್ರಸ್ಟಿಗಳಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು, ಅದರಿಂದ ಬರುವ ಆದಾಯವನ್ನು ಸ್ತ್ರೀಯರ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ಖರ್ಚು ಮಾಡಬೇಕು ಎಂದು ಬರೆದಿಟ್ಟಳು.

ಬುದ್ಧನ ವಿಶ್ವಪ್ರೇಮ ಮತ್ತು ಶಾಂತಿಯ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ ಮಾಡಿದಳು. ಮೃತ್ಯು ಸಮೀಪಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಹಿಂತಿರುಗಿ ಬರದ ಗಾಢ ಧ್ಯಾನಕ್ಕೆ ಆಣಿಯಾಗುತ್ತಿದ್ದಳು. ‘ಅಸ್ತಿನಿಂದ ಸತ್ಯಕ್ಕೆ, ಅಜ್ಞಾನದಿಂದ ಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ, ಮೃತ್ಯುವಿನಿಂದ ಅಮೃತತ್ವಕ್ಕೆ ನನ್ನನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗು’ ಎನ್ನುವ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯೊಂದಿಗೆ ಕೊನೆ ಉಸಿರನ್ನು ಎಳೆದಳು. ಮೃತ ದೇಹಕ್ಕೆ ದಹನ ಸಂಸ್ಕಾರವಾಯಿತು. ಸುತ್ತಮುತ್ತ ಇದ್ದ ಪರಿಚಯ ಸ್ಥರಲ್ಲರೂ ಶ್ರುತಾಂಶಕ್ಕೆ ಬಂದರು. ತಮ್ಮ ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಒರೆಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಅವರು ಹೋದರು. ನಿವೇದಿತಾ ಧೀರಳು, ಸಾವಿಗೆ ಅಂಜದವಳು. ಅದನ್ನೇ ಎದುರು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಅದು ಬಂದಾಗ ಈ ಪ್ರಪಂಚದ ತೆರೆಯ ಹಿಂದೆ ಇರುವ ಅವ್ಯಕ್ತ ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆ ಸಂತಸದಿಂದ ಹಾರಿದಳು. ನಿವೇದಿತಾ ಎಂಬ ಜೀವಹನಿ ಪರಬ್ರಹ್ಮ ಸಾಗರದಲ್ಲಿ ಸಂಗಮವಾಯಿತು.

ನಿವೇದಿತಾ ಬರೆದ ಪುಸ್ತಕಗಳು

1. The Master as I Saw Him
2. Notes of Some Wanderings with Swami Vivekananda
3. Kedarnath and Badri Narayan
4. Kali the Mother
5. Shiva and Buddha
6. An Indian Story of Love and Death
7. Lambs Among Wolves
8. Aggressive Hinduism
9. Web of Indian Life
10. Studies from the Eastern Home
11. Religion and Dharma
12. Civic and National Ideals
13. Hints on National Education in India
14. Footfalls of Indian History
15. Cradle Tales of Hinduism
16. Myths of the Hindus and Buddhists.
17. The Complete Works of Sister Nivedita

(In 5 Volumes)

